

ИЗДАВА
УТОРИКОМ
И
СУБОТОМ
УРЕДИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Негова Пр. 7
ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЂАЈУ
ТЕЛЕФОН УРЕДИШТВА
БРОЈ 54
ПРЕТШЛАТА:
МЈЕСЕЧНО ЦР. 8—
ПОДЈЕДНИ БРОЈ ЦР. 1—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

Рођендан Његовог Краљев. Височанства Принца Пијемонтског

Њ. Кр. Вис. Умберто Савојски,
Принц Пијемонтски,
Командант Групе Јужних Армија

Данас се прославља рођендан
Њ. Кр. В. Умберта Савојског,
Принца Пијемонтског.

„Глас Црногорца“ упућује Узви-
шеном Принцу са оданошћу шо-
пле честитке Италијана наста-
вених у Црној Гори и Црногораца;
штолико блиска њиховом срцу.

Он је највиши израз најсјајнијих
врлина двају народа, чија ошме-
на крв шече у Његовим жилама:
у Његовом адеманшом лику на-

Њ. Кр. Вис. Марија Савојска, Принцеза
Пијемонтска, Претседница Бошњачки
Италијанског Црног Црета

лазе Црногорци шакоће и њежне
краљевске црте Његове Узви-
шене Мајке, Која је увјек била
блиска њиховом срцу.

Честитка Њ. Е. Привременог Гувернера Црне Горе

Поводом Рођендана Њ. Кр. Вис. Принца Пијемонтског, Привремени
Гувернер Црне Горе Њ. Ек. генерал Ментастин упућује у Узвишеном Савој-
ском следећу телеграфску честитку:

Главном Војном Ађутанту
Његовог Краљевског Височанства
ПРИНЦА ПИЈЕМОНТСКОГ
НАПУЉ

Молим да испоручите Његовом Краљевском Височанству
топлу и привржену честитку наоружаних снага из Црне
Горе и овдје наставених Италијана, а истовремено и моје
личне одане жеље и израве поштовања.

ПРИВРЕМЕНИ ГУВЕРНЕР
И КОМАНДАНТ ТРУПА — ГЕНЕРАЛ
МЕНТАСТИ

Немачки лист о акцији Италијана на Источном фронту

Лист „Фелдшер Беобхатер“ обја-
вљује један чланак у којем се истиче
отсудана допринос Италијанских
контингента у операцијама на руском
фронту. Писац записа изјављује да је
он био сведок жестоких борби у

којима су храброст, агресивност и по-
жртвованост Италијанских војника из-
војевале одлучне успехе против сов-
јетских маса, што су се бациле у јуриш
са животињским бјесом. Чланак се за-
вршава следњим ријечима: „На источ-
ном фронту додимо ми страшно тешку
борбу, али са оваквим савезницима је
победа већ данас математички сигу-
рна чињеница“.

Напредовање код Стаљинграда

наставља се и поред огорченог бољшевичког отпора

На волховском сектору њемачки јуришни
одреди разорили су 68 руских положаја

Источни фронт

Њемачке трупе су код Стаљинграда
освојиле нове положаје. Ваздухоплов-
ство је бомбардовало Стаљинград и
Астрахан. Напредовање се наставља
и поред огорченог бољшевичког от-
пора који непрјатељ пружа такође и
на иворосијском сектору и код ри-
јеке Терек.

Југословенски одређени су
се поновљени напади црногорских савјет-
ских снага.

Јужно од Ладоског језера, код Пе-
трограда, Рјева и на Карелијској дре-
вљаци врши се бољшевички очајнике
нападе, који су сви од реда били од-
бијени. На волховском сектору поја-
чана је активност њемачких јуришних
одреда, који су разорили 68 неприја-
телских положаја. На крајњем сјеверу
настављена је ваздухопловна акција
против совјетских складишта, лука и
ваздухопловних база. Совјетско ваздухоп-
ловство изгубило је од 10 до
11 септембра у ваздушним борбама,
у којима су учествовали такође и ита-
лијански, румунски, шпански и мађар-
ски ловци, као и делови против-бољше-
вистичке артиљерије, 171 авион. У исто ври-
еме изгубљено је на њемачкој страни
14 апарата.

Египатски фронт

На египатском фронту влада поја-
чана артиљеријска палба и нормална
извијачка активност. Током првих де-
сет дана мјесеца септембра изгубили
су Британци на свом фронту 170 бори-
них и блиндираних кола. У борби про-
тив једне бројно извојније енглеске
ваздухопловне формације оборили су
Италијански ловци четири апарата. Ње-
мачки авијациони су оборили у вазду-
шном двобојима још два авиона, а три
су разорена на земљи праљком налета
на један Британски аеродром на нил-
ској делти.

Средоземно море

Италијанске наоружане снаге пото-
пиле су последњих дана у Средозем-
ном мору 6 подморница. Последње
које Ангелосани морају осјетити у веви
са губитком ових јединица у Средозе-
мном мору имају директни утицај
на саобраћај између Италије и Либије
и показују нарочиту важност за буду-
ћи развој операција у Африци.

Италијанско ваздухопловство извр-
шило је поново бомбардовање аеро-
дрома Микабе на Малти.

Западна Европа

Њемачки лаки борбени авиони на-
пали су ових дана индустријске и са-
обраћајне објекте у јужној и угор-
вадској зони Енглеске. Бомбе великог
калибра задале су огромну штету. Сви
авиони вратили су се у своје базе.

У ноћи на 11 септембра дошло је
у Ла Маншу до сукоба између ње-
мачких и енглеских моторопловца.
Један непријатељски бродик био је
потопљен. Други бродики, који су били
више пута погођени и дјелимично за-
паљени, окренули су правац пловидбе.
Британско ваздухопловство поку-
шавало је да нападе на западне за-
поједнуте територије, али је ефика-
сном одбраном онемогућена његова
акција, те се морало повући са гу-
бицима.

Индија

Врење у Индији никако не пока-
зује тенденцију да се смири.

У Алахабаду је ухапшен Гандијев син
заједно са својом женом. Том при-
ликом је дошло до тужве у којој су
агенти батинама растјеривали свијет.
Погинуо је један Индијанац, а више
њих је рањено.

У ватворима су се побујиле хиљаде
ватворника. До тешких изградња дошло
је такође у Андлушу, Калкути, Гом-
бау, Каракију, Мадрасу и Лукнеу, где
је разбујила сјетина извршила ју-
риш на полицијског комесаријат, зару-
била вице-инспектора и дежурног ше-
фа, те их живе спалила.

Подморнички рат

Њемачке подморнице потопиле су у
жестоким борбама током напада на
кочвоје и изоловане бродове на ријеци
Сана Лоренцо и код канадске обале,
у Атлантику и у ширини афричке обале
18 бродова од укупно 121.500 тона.
Један други брод је торпедован.

Сем тога сада је у Атлантику у току
један напад великог стила уперен про-
тив једног конвоја.

Једна осовинска подморница торпе-
довала је и потопила у ширини сјеверне
обале Јужне Америке један норвешки
трговачки брод који је стајао у служби
Сједињених Држава. Вашингтонско ми-
нистарство морнарице објавило је да
су бродоломци искрцали на једној
тачки јужне обале Сједињених Држава.
Сем тога стиже из Вашингтона вјест
да је једна осовинска подморница по-
топила у Антилском мору један енгле-
ски брод.

У ширини обале Мозамбика пото-
пила је једна јапанска подморница јед-
ан британски трговачки брод од 10.000
тона.

Нинески фронт

Трупе јапанске армије очистиле су
заносједну зону од комунистичких
јединица у центру, на западу и југу
првинције Опек. Ухваћено је 770 зароб-
љеника и заробљен знатан плен.
Друге јапанске јединице установиле
су приликом операција чишћења Шан-
гхаја да је погинуло 483 непријатеља
и освојиле су многобројно оружје, му-
ницију и разни материјал који су Ки-
нези напустили у бјегству.

Пред Јесењу радну сезону

У покореним земљама увијек наступају велике привредне тешкоће, што је сасвим природно и у дугу прилика. Становништву, које највише трпи од тог рђавог стања, намећу се, по самој логици околности, многе дукности, многи задаци, који му се умирно и нормално вријеме не би постављали. Оно што се у мирно доба сматра сувислими, непотребним, изливаним, у ратно доба често добија карактер неопходности и људи га се прихватају као кртове спасења, да би повели своје могућности, да би олакшали своје стање, да би побољшали своје прилике. Ако се прије рата могло допустити да покоја нива заведени, данас би то био гримјех, јер животни простор је исцупише скучен, привредни извори су исцупише малобројни, привиз привредних добара је исцупише мањак, да би се могло допустити такав луксуз.

Наш народ је у току своје кобне историје научио да паги, навикао с.н. на све тешкоће, навикао се на сва лишавања. Али, он није допустио да се пасивизира да са скрштеним рукама чека судбину, па на крају она била. Напротив, он се борио, удруживао своје снаге, које је туђинац увијек настојао да разорије, и лажао се посла, не само да савири притисак на своју националну егзистенцију, него и да повећа и осигура економску основу своје опстанка. Ко је проучавао нашу прошлост, не само кроз политичку историју него и кроз народне умовторнице и кроз народне обичаје, тај се могао увјерити да је наш народ у удруживању снага, у заједници прегнућа и настојања, гледао залогу своје напретка, како економског тако и национално-културног.

Кроз ту призну посматрана, мога, наш лијепи радни обичај, појављује се у својем правом свијетлу. Помоћи сиротима и немоћнима, наћи се прируци инкосним, пружити подршку малобројнима. Младо и старо, мушко и женско, све удружено и прожете дубављу према раду и вјером у братство, у моба налази мјесто да користи пласира своје снаге. Оно што појединач или инкосна породица сама не може да изврши, или, ако може, што би дуго трајало, па би се пројамски економски ефекат, — то се мобом све постиже брзо и тачно. У мобу се удружују позната лица, а иду на рад код познате особе у својем братству или племену, те их средњачке везе и земљачки обвирати поттичу да раде како најбоље знају и умјују. Зато је ефекат мобина ратно врло добар и преопућујућ.

У данашње вријеме, када се наш народ опет, ко зна по коју пут, налази у тешким приликама своје историје, намеће се потреба да се укаже на лијепи народни радни обичај — на мобу, не би ли се помоћу ње савладале тежбе које су се испријечиле пред нашим селом и нашим селанком. Многе наше младице радне снаге не налазе се на умоту, на окупу, на вјери, концентрацији, логори, планине одвукли су анатан број младих људи у најбољим кондицијама за рад и стварање. Без тих снага, наше село остане се осиротјелим и инкосним, и налази се у немогућности да обави све послове које му данашњица налаже. Потребно је радити више него за вријеме мира, јер раније су се недостаци домаће радности и производње попуњавали производњом из других богатих крајева наше земље, а сада, услед раскидањих веза по вишој сили, тих могућности не постоји, већ се морамо — по оној народној — „поуздати у се и у своје кљусе“. Док се не ријеше дефинитивно питање повратка наших људи из логора, радне прилике на селу биће тешке, неопишиво тешке. Ми сада на селу можемо видјети жене, старце и дјецу. Младик људу у пуној мухвеној снази, — а они су једино способни за праии и стваралачки рад, — скоро и нема, а околно их нема, они су ангажовани у јавној заштити тако да скоро и не долазе у

обвир ради обављања важних селачких радова.

Прошло прољеће је било испуњено борбама против народних отпадника, па се, и поред најбоље воље, није могло по нашим селима све обрјадити. Знати број њива, њиваца, ледина, остао је појо неависан. И да је, према томе, година најроднија, опет се не би могло имати животних намјерица ни приближно онолико колико је потребно. Чак и да је све обрједено, тај да раду није измакла ни последња ледина, ми не бисмо имали хлеба до друге жетве. Наша је покрајина скров сиромашна и пасивна. Али, ради се у ублажавању објезде, те што се више уради, што се више земљишта отргне од грубе природе и привеле култури, изгледа за побољшање народнога живота су све већи и све бољи.

НАШЕ ШКОЛЕ

Нормализирање наших гимназија, доноси њихово на праву мјеру, успјешно би се могло извести: подизањем мјерила при оцјењивању њачког усјећа и новом таксеном реформом по школској струци.

У последње вријеме мјерило при оцјењивању њачког успјеха, можемо рећи да се било изгубило. Велики број њака и она нејодушљива атмосфера по разредима, па наставници персонално на змињем млађим нејускусим наставницама међу њима и таквим појмовима о школи, васпитању и др., као и са све већим бројем женских с једне стране, а с друге стране кућа и улица, а понекад и саме власти, сви готови да за све криве директора и старије наставнике који више не разумју „ново“ доба, а у то тешке економске, још теже политичке и духовне прилике, формите, раскинали сваки соаидан рад у школи. Изгледа је, као да директор више није био него фигура, сређан да „свој“ брод натопајем и пребегу експлоатираним материјалом и без крме, до краја доведе и себе здраву искрицу.

Редовна је појава била да су се њаци бавили и интересирали свјем, само не школским предметима. Тек овлашћени нешто научили, да само отворе уста и уз заведено дошаптавање и сигнализирање добијали, често и изнуђивали, за микро-копско знање — тројку. Кад то не би глатко ишло онда су помагале протегције разних „високих“ личности и организирале лажне оптужбе и доставе, свакокрисне пријетње, прешјетати наставника и др. Превлада бачу који невади да не дају у другу школу, још рађе ако каже да ћу у стручну, са типичним: — да му тројку, па нека га јаво нос!

Ђака-радника, који би савјесно снимили лекције, у задње вријеме скоро није ни било: излагани би били сталном руплу, немогућавани на све начине, те је тако школско знање стварно сведено било на жуло, а школа постала само фабрика свједочанства. Сталне шикане и увреде, које су трпјели наши признати професори, наставници од реда и рада често заједно с директором, не би ни они сами могли све испричати, нити написати. Стварно, школом је млатила рурла и изнутра и споља, разузалане и распоказане младежи школске и високошколске, и пропале профанисане омладине, све на штету угледа школе и њених наставника, а на уштрб оних неких првих бача индигентних, радних, вриједних, дисциплинованих, вије се на жалост ни духовне, ни радне, ни „характерне способности и енергије нијесу могле ни развити, ни унапријетити.

У овој школској години, постиже толико година, ишло је у школе које су до краја године радиле опет оне које је разагнало загушљивим и отровним ваздуху! Остали су у највећој величини само први бачи. Школа је почела опет нормално да дише, профе-

При таквом стању ствари, а с обзиром да се приближује вријеме сјетве овних жита, нужно је већ сада извршити припреме за наступајуће радове. Жељети је да се може рачунати са бољим опстојатељствима, али, у оваквим приликама, паметније је пројачување заснивати на горим околностима. Зато је потребно да се на нашим селима опет извршавају мобе, бројне су радне снаге на селу, још доста извршене у досаданим радницама, да би могле да постигну циљ при својој употреби на инкосном плану. Има кућа које немају дорасле мушарске главе; има удовица и нејачи; има сироти; има их који сами ништа не могу да раде ни да ураде. Са оно снага којима се располаже на селу мора се zgodно оперистати. Најбољи инструмент за то јесте моба. Зато је и препоручљиво да се наши селаци ове јесени нарочито спомажу мобама.

Бомбе над Француском

Бомбе над Француском?!

Који је бескрупулозни противник нашао толико свјерости у свом срцу да тој земљи, искрваљеној, пораженој и обезоружаној, притиснутој од свих страна плешкама уз тло, зајаве у својој слијепијој мржњи нове немилосрдне уједаре? Зар Осовина? Не, она се таквим методама не служи. Она није ступила у рат да искаљује гњев измржаних, него да силом осујети успоставити праведни поредак, који силом аргумената и здравог разума није могла да створи насупрот егоизму неких силника. Па ко је онда могао да изврши тај сремни чин? Нико други него њије пријатељ — бивши јермени савезаници. Они исти због којих се петало данас кукурке жалосније него икада у историји.

И заиста, док је Француска представљала неку моћ, док је имала челика за ковање оружја и крв за проливања, докле су се англоамеркански хушкаци отмицали о њеном пријатељству Јенки Клинтон итрао је идољубавног постојања она ивмеу Бијелих Куће и Елисејске палате, а између Дувра и Калеа само су се редале све могуће делегације и депутације подмазујући од вајкала шкринава колега англоамерканско „срдчадног савеза“.

Тако је било све до часа када је вјуку бескрупулозни ратних хушкача Западној Европи загуљиву одјек челичних корак бораца силе Осовине. У историском вагону у Компјењу, усудила се Француска да трезвено погледа у очи старости и да за њаљуб своје будућности помисли само на себе саму и ни на кога другог! Англоамериканци, за чије је добро ова земља жртвовала своју величину и сјај, нашоше се смртно уврјеђени таким гестом.

Најстружније финансијске мјере утврђене против Француске владе и њених поданика, представљале су само први корак намјераване освете. Послије тог пружена је објавила помешали француским ренегатима, на челу са генералом Де Голем. Атмосфера је постојала све више наелектрирана. Америкаски амбасадор у Француску је дано био спакнова своје кофере у ишчекивању историског сабограма. Али — ништа се није догодило. Је ли Америка протрјела и почела схватати став вишијске владе? Ни говора о томе! Мржња је остала али се појавио и један њов елемент — егостички политички обвир. А та обвир је кетегорички налагао да се Вишију држи заштитног агента с изричитим задатком: сплинувати покрета француске владе и изнуђивањаките у трентуцима када постоје изгледа да за њено приближавање политички сила Осовине.

Шпнију и уцјењивачи у дипломатским одорама испрели су како паучи око маршала Петена и његових сарадника густу мрежу својих егостичних интереса, жељели да онет увуку у њу несрећну Француску. Али, на ишли су на жестоки отпор. И код владе, а и код народа. Влада је одговорила на све ујене дојастованство њије Кутањем. А народ је код Држе најтеже демонстрирао своју приврженост некадашњим „савезаницима“ када приликом њиховог искрвањањије није ни прстом макуно да њи помогне. Такав став Француске могао је донести само немоћни бијес њених прекоокеанских „пријатеља“.

Бомбе над Француском? Зашто не? Па то нијесу војне акције. То су само симболи. Крајњи симболи америкарске вихалности, морала и „општочовјечанских идеала“ за које се тобоже бори Нови свијет.

Одобрив нека нам буде принцип у свему, а поготовто у спремању наших будућих вођа народног спаса и чисти! Ове и овакве младе људе имају да нам од сада спремају наше гимназије и наши професори!

М.
ЧИТАЈТЕ И ШИРИТЕ
„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“
као свој национални лист

Мудре изреке

Што се жељи, то се и вјерје.
Демострен
За оно што се догодило она и будала
Мудрости је вредније, оно што има доћи
Хомер

Ријеч — двије о дужности политичног васпитања

Потребно је васпитањем оспособити народ да нађера државу да му као организација служи, али је потребно у исти мах свима објаснити да не треба све чекати од државе, јер чекати не мора значити и дочекати, јер на крају крајева ни држава није ништа друго до он сам. Према томе ма колико један народ тражио од државе, и ма колико држава пружила народу, остаје још много шта да народ кроз друге организације постигне и оствари.

И први пријатељ народа никад неће стварати код њега солидни вјеру у државу као неко свемоћно божанство, јер највад и кад би она била свемоћна, опет не би требало све од не очекивати, него по оној народној: „Помози се, па ће ти и Бог помоћи!“

Са још једног гледишта политичко васпитање народа се јавља као неопходан услов нормалног политичког живота у једној државној заједници. Уоства, да би политички живот тек као нормално и да би у њему интереси државе и народа ишли испред свега и били изнад свега, неопходно је било да њихова поврда бде пражена одговарајућим санкцијама. А прва санкција састојала би се у одговорности пред народом. Само да би народ могао пошати политичаре на одговорност требало би да је осјетљив на њихове грешке и на њихове грехове, а неосјетљив према њиховим прегмањима којима би их покушали оправдати. И прије сваког стављања под одговорност, било би потребно утврдити кривце и пронаћи кривце. А за ово потребно је политичко васпитање.

Нико, мислим, неће озбиљно опспирити, да је политичко васпитање неопходан услов да одговорност политичара пред народом постане жива стварност, а не остале правна ријеч. А кад ствар тако стоји, онда није мало тешко пронаћи објашњење ва што политичарима политичко васпитање обично изгледа тако споредна ствар и зашто му показују тако мало пажње. Јер како они, руководећи личним интересима, желе да избјегну сваку одговорност, није никакво чудо што не желе да народ буде политички васпитан, пошто уколико је он мање васпитан, уколико има мање изгледа да их на одговорност повозе.

И тако остављајући народ у незнању, увиђајући му вољу и кварићи карактер омогућава се успешна акција лажи и обмана и обезбјеђује владавину личних интереса без страха од ма какве одговорности пред народним судом.

Ова је, уосталом, уколико мање могућна уколико је код народа заборавност већа. Заборавност, која често иде дотле да он понекад тражи спаса тамо гдје му се некад пропаст спремила.

Један бесмислен рат

Можда ниједна земља у историји није ступила у рат са мање разлога и изгледа на сретан завршетак него што је то случај са Бразилијом.

Шта чека Бразилија од овог рата? Ништа, јер јој ништа није фалило и никаких аспирација није имала према земљама са којима стоји у сукобу. А шта чека Бразилија на крају рата? Побједом непријатеља — скупо плаћање рачуна за овакав став и за све његове последнице, а побједом Сједињених Држава привредно и политичко поробљавање од њихове стране. Јер побједничку Америку никаква сила више неће зауставити да прот гисе своју грабљиву руку према богатим земљама јужног континента, на чијем економском поробљавању она већ отада раши.

Па зашто је Бразилија онда ушла у рат? Американци су се у својој шикачкој пропаганди послужили мишешким аргументом, тврдећи бразилијанском народу да му тобоже пријети смртна опасност од стране земаља Тројнога Пакта. Ко иоле повнате развој односа између Бразилије с једне, а Јапана, Њемачке и нарочито Италије с друге стране, може се само у чуду упитати: зар се ваиста могу наћи такве навичке које би поверовале у тако провидне лажи? Са свим тим земљама налазила се Бразилија већ одавно у најприснијим трговачким и културним везама. Њемачки стручњаци обилно су је похвалили у њеном унутрашњем изграђавању, док је Италија за њу увијек претстављала стару латинску сестру, са којом су је поред свих јаких материјалних веза везивале и тијесне духовне везе.

Који су такле разлог имале толико далеке земље да гаје ма какве задње маси према тој јужно америчкој републици са којом су имале најбоље, на обострано задовољство уређене односе. Онегледимо је — разлога није било.

Али ако није било разлога, било је нешто друго. Види су долари. Нема зрља без кулола. Нема зрмље без народа. Нема зрмља у којој се не ба нашле издацине спредне да добро своје отаџбине процијене на ваи, мјераће га влатним теговима. У питану је само да ли је истинити народа доволно здрав и јак да благовремено расправна своје народе и да им најнеергичније унапријед онемогући њихово пагубно дејство. Бразилијанском народу недостајао је тај истинити и зато се он сада нашао у небројаном бостану, у којој га је турно Вашингтонски плаћеник Аранха и његова околина, исто толико далека од бразилијанских народних интереса, колико је блиска Рузвелтовој повјерљивој каси.

Аранхаина клика била је једина свјесна користи ове авантуре, али та корист је била наравно само њихова лична и ничија више.

А шта претставља конкретно улазак Бразилије у рат? Ништа. Њена

војска је неорганизована и слабо опремљена, њена морнарица претпопска, а њена привредна моћ је нешто значајна само док је та земља била у тијесној вези са европским увозом и извозом, који се сада наравно прекидају. Европска тржишта замијениле су Сједињене Државе, које се већ сада, свега девет мјесци по уласку у рат, налазе у очајној при-

ЧУВАЊЕ ЗДРАВЉА

Неке заразне болести узимају више маха за вријеме зиме (пјегави тифус) а друге за вријеме лјетних врућина (тубузни тифус, срдобола, и колера, т. ј. црвјене болести).

Да би се једна заразна болест појавила и раширила у једном мјесту треба да постоји извор заразе (клицоно а) т. ј. сјајак заразних клица, сретство којим ће заразне клице бити пренесене и лица која их могу пријети т. ј. оболети. Пошто је данас познат до у тачнице живот заразних клица, то са мало труда, добре воље и знања у стању смо да прекинемо онај горенаведени ланац који условљава ширење једне заразне болести т. ј. у стању смо да унишито или извор или преносача или да учинимо организам човјечији отпорним да не може оболети. У борби против заразних болести тежи се за постигнућем сва ова три циља. Препорукују се сва сретства за јачање одбрањених снага организма, а на другом мјесту вакцинација. Као и пр. поцрпаноу једне против великих богиња или узимаче вакцина против тифуса у облику колачића или подкожних ињекција. За вријеме узимања вакцине организам треба да је у повољним условима, т. ј. неслије се замарати физички нити претрпавати хронично. Лако повећање температуре у то вријеме (ако нема других узрока) значи да организам сигурно ствара — појачава одбранбена сретства. За кратко вријеме након узимања вакцине човјек постаје имун отпоран и не може оболети од те болести осим у изузетним случајевима. Трајање тако стечене отпорности (имунитет) није једнако код сваке болести — код неке дуље, код неке краће.

Уништити извор заразе није лак задатак, нако и то често успијева. А-

вредној кризи, а најмосто чврсто пријатељства земаља Тројнога Пакта, до данас јединог гаранта безвједности, дошло је савезиштво са Вашингтоном, који само зрба на час да ту земљу потпуно подвргне својој власти.

Бразилијански народ ће се још до број почетасти по глави, мислећи на оно што је учинио, — или боље речено — шта је допустно да се са њим учини. Само све говори ва то да ће већ бити доцкан.

собито је то тешко данас када се налазе у покрету велики број људи који могу бити сјајачи заразних клица т. зв. клицоносе.

Остаје дакле онај трећи боочуг ланаца: треба унишито преносиоца заразних клица. То је често пута најлакши и најсигурнији пут сувобиња заразних болести.

Човјек се заражује тифусом и. пр. као и другим црвјеним болестима колером и срдоболом, искључиво преко уста храном. Зато и за вријеме мање епидемије црвјених заразних болести (тифуса, колере и срдобола) узима се само кухана храна и на прокућаним посуда. Обавезно је прање руке водом и сапуном прије сваког јела. Други ријечима, то значи да сва некухана храна као и руке које нијесу непосредно пред узимањем јела опране, морају се сматрати као загађене. Загађивање хране долази најчешће путем муха. Болесници који болују од црвјених заразних болести налажују свакодневно путем џемета и мокраће милијарде заразних клица и мухе падајући најрдије на отпатке — трулеж живе материје — а тако исто и на људску храну, преносе и огромни број заразних клица. За то сваку врсту хране треба од њих заштити платненом мрежом или на други начин, а нарочито пажњу треба обратити заштити животних намјерница од муха и других инсеката у јавним продавницама. Муха је дакле тај преносач црвјених заразних болести ако се ове појављују у мањем броју и у једном временском размаку од једног до другог случаја — други путеви њиховог ширења (вода и сл.) могу се са сигурношћу искључити. Уништавање муха дакле и спречавање ових да прелазе на животне намјернице значи и спасавање ширења заразних болести. Много је лакше спријечити него лијечити.

Д-р. М. П. Г.

ТВРТНА МАРНО БЕРСЕЛИ

УВОЗ — ИЗВОЗ

МИЛАНО — ул. Сиџери, 1; тел. 575.080

ЦЕТИЊЕ — „ Бајова, 8;

ТИРАНА — „ ђен. Парнани, 135

ПРОДАЈА НА ВЕЛИКО

ИСХРАНА, ОДЈЕГА, ВИНА, ЛИГЕРИ

Искључива претставници чувених Сартинских педара у Болоњи

6-10

ПОДЛИСТАК

Пелагија . . .

Давно је то било, тек бјеше почела гарити ирка наушница, а прво бријање стигло у виду махора... Снажна и сасвим чиста крв, невина као у јагњета, струјање по жилама... На лицу, које се прелијеваше у румен и свејшину, лако се могао читати сваки спољни утисак! . . .

У Бранковом граду младости, мушкне и пјесме, у граду љубави и серенада, живот је био сам по себи пјесма, а сваки дан доносио је по неку нову радост . . . Давно је то било, па ипак свежје, чисто и снажно, да као магиска моћ још увијек покреће срце на бриже кућање, а крв, која се код мојих једногодишњака већ давно претворила у безбојну сурутку, на толије струјаје! . . .

Била је интелигентна и млада, тек прекорачила доба пубертета. Мекама

и топла душа са дубоким црним очима, пуним неспреторног, искреног жара и осјетно горлог самопоуздања . . . Радо се са мном дружила и у кратке шетње водила чедне и трезвене разговоре са савршено бистрим закључцима. Упијао сам сваки покрет њених усана, сваки трептај ока и сваку искру на њених паметних очию . . . Свака њена ријеч била је у складу са покретима прекарсно нарабене фигуре, која првљача неизвјерном љубави, а у исто вријеме ујавља респект и поштовање! . . .

Иаа једне такве шетње наметнуо сам јој први недоовољени полубад, који ми је донио и прву тугу! . . . Напустила ме хитро као узвиједена хубрија и замачла у своју кампу, без подвара и без једног погледа! . . .

Требало је дуго времена док сам је опет видео. Било је изванземе, посредника, јасна, пјесмица, чијих се одломака још увијек сјећам:

— Сградит ћу златно бродо,
— До висице Хималаја,
— И на њему ставит звездо,
— Од бисера дневног сјаја! . . .

Нак ти сја сваке ноћи
Моја луба, — жемо врлуна . . .
И нутукоз век ти буди,
По ставама до свакија! . . .

Три године, пуне три године развијало се пријатељство, које је заправо било љубав од првог дана, док је дошла понуда за брак. Пристала је наравно, и није забрнала други пољубав . . . Вјеровало сам да не ништа од ње не може одвојити, јер она бјеше саставни дио моје живота. Али услов, тај несретни услов, често поруши најтепше идеале! . . . Била је јединица у богатој кући. Није пристала да пође по свијету са једним пролетером.

— Па ти ме не волиш кад желиш

да ме поминаш и тражиш да дођем
— Полажај удаје мјесто жиндибе!
— Да те не волим, не бих пристала да
будем твоја; али зашто да лутамо
по свијету, у неизвјесност, кад имамо
пуну кућу чега год важелиш?!

Ко она, можда је имала и право!
Моје молбе и безбројна писма нијесу
помогла. Остала је при самој. Па
иш, волећа ме . . . Вјеровала је да
ћу доћи . . . Није се удала неколико
година доцније, све док сам се ја
договором оженио.

Ако желите овако невабровних успомена, не узимајте све! . . . Ако узмете све, тек онда нећете имати ништа, осим једну вешт на брети! . . . Осјећајте ме пољубавити и ви бете осјећати једну бескрајну правину, самоћу и пустош у души, и које доприне мисрци вештини!

Не узимајте све! Пресвјеност је равна болести која води свршетку! . . .

Проблем станова и кирија

Уреда о станима, која заштитује кирије од по вишепутној наплати у октору т. г. У случају да та Уреда не буде благовремено продужена још за извесно вријеме, кувелисанци наће одређене руже у погледу повећања кирија и то у редовно.

Ошптензват је економски козак поуке и траже. Он у слободном промету одређује цијене. Када пак се зна, како се повећало варошко становиштво, можемо сави да замислимо, како ће искористити тај економски момент несавјесни кувелисанци, искористивајући варошко збојежити и бијелу сировашку кирија, који је већина. У случају да Уреда о станима ове године не буде продужена, судои неће моћи стати на пут тој спекулацији са станима.

Пракса прошле године показала је, да искористивајући само велики данак и изуредиву од престани Уреда и поновно њезову уређења у живот, ивоги несавјесни кувелисанци ондах су дигли до фантастичких размера цијене становних имовини су ивоге кирија, а суд не само да није могао ни опрорити ово што је било за тих неколико дана учињено. Ово стога, да се нашоу пред савјешну чреду, а даје само законски одлажења да може оно што је у томе раздобљу учињено.

Да не би и ове године поновило се исто, најтолије препоручује се изредивани да још прије истека вријемности Уреда о станима, једном изредити та се Уреда поново продужи за извесно вријеме.

Али треба бити правичан према кувелисанцима, јер су и њихове жалбе у неколико оправдање. Ово се односи нарочито на оне ките кувелисанци, који међу индустријског другог дјелом, имају сарабје, те праход од њихоких жука једна је извор њиховог општења Зити, би третирају једну златну сарабју, која је извор њиховог добоја. Да обе стране. У томе правцу бишау југословенска влада покушала је и то на тај начин, да је једноставно са обаврадовањем Уреде да становника обаврадова и другу Уреду о поновном цијени становних имовини се нагадаем индексно цијени, та Уреда повећала је кирије за 20% од првобитних кирија. Та Уреда никад нок нас у Црној Гори није била примењивана, кити сарабја. Сада пак индекс цијена у мјестога се за ово претходно вријеме измјенио. Покушавало се, да се у неколико регулације то питање реше обаврадовањем цијенима. Али ти цијенима односили су се само на тогетске собе и на изазане појединих соба т. з. лавазукица (постанарија). Али и код таквог стања стари долазило је до великих парадоксалих и нездравих појава, да је ствар, који плаћа њекако сто лавазукица кувелисанци, изазвао једну од својих соба постанару за 300 лавазукица. На ово стање не можемо се не извесити став, него имамо је и чисто спекулација и зараду на своје стање и то зараду 3 пута већу, него ли закуп цијеном стања. Од тога су неки ствари саби чак профитисали. Добраге и томе злу требало би стати на пут, ако се не жели анархија у становној имовини, које није упоредо са питањем исхране становништва. Али ти цијенима се не може без хљеба, не може се и без крова над главом. То су потребе т. з. првог реда (храна, одијело и стан). Нови пак порекло, којем издео, не додире ника анархија или повлашћених у односу на остале.

Зато смо мишљени, да упоредо са измјеним правичним повећањем кирије, требало би и самим старарија забранити спекулација са увијезијеним станима и то и на штећу постанара, т. з. већини сировашких зиди. Јер нису у могућности да унајма посебан стан, ити да главе погодне непосредно са кувелисанцима.

Повећање пак кирија могло би да буде изведено или путем постотка од првобитних цијени, или путем обаврадовања нарочитих цијени, али путем повећања цијенима. Та цијена изричила би у зависности од тога, где се налази стан (т. г. на периферији или у центру и то у односу на остале) и постојећу делу вароши, или не). Затим цијена ствари требала би да се одреда не само у зависности од тога, где је стан, већ и у зависности од површине стања и квалитета стања (а у кубурти још боље). На овај начин становништво лакше би подносило ратне тежкоће, јер свака правична и оправдана тежкоћа умекне је људски везањивање. А биће би растерећени и срски судои, који узред реченог поглавти и баве се само становишвеним спорима. Не је и томе била би задовољена економија, толико и квалитетно.

Још једна важна премећа. Спорови обично потику од правних и нејасности законика. Зато препоручујемо је у будућу Уреду назначити јасно и прецизно, да ли ова обаврадовања уговора о закупу, савијеним прије (као дана 19-Х 1940 год), као дана обаврадовања Уреде о станима) или све односе, које таква нова Уреда о станима може да загла.

Они односе цине се ради савијених становних имовини и спорова, што води још ка већем сиривању духова, те писак ови редова сватрако би, да његоу труд и вријеме изадржи, ако би се од стране варошских фактора биле и услове.

Адвокат

ПОСЈЕДЊЕ ВИЈЕСТИ СА РАЗНИХ БОЈИШТА Италијанско - њемачка одбрана је скршила енглески покушај искрцавања у зони Тобрука

У Атлантику се води нова поморска битка широких размјера

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 840 ОД 14 СЕПТЕМБРА 1942-XX

Главни стан италијанских наоружаних снага јавља:

Ноћас је непријатељ послјије дужег ваздушног напада изведеног са великим бројем авиона покушао да уз помоћ падобрана изврши искрцавање јединица, артиљерија и контатотријера, Италијанско-њемачка одбрана је намерно интервенцијом сјемста спречијила противнички покушај. Побједа су и запалена 2 ратна брода; један од њих је доцније потонуо. Њемачки ловци оборили су у борби 2 аероплана. 4 друга авиона погодила је и раворила противавионска артиљерија тобручке тврђаве.

У ноћи на 10 септембра напао је и потопио један британски ваздушни торпљер болнички брод „Арно“ на 40 миља од Тобрука, куда је овај пловио ради укратања раненика. Брод је имао упалена свјетла и јако освјетљене све прописане знакове распознава. Већини персонала, међу којима и сви болничарима Црвеног крста, успјело је да се спасу. Породице жртава су објавиштене.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 13 СЕПТЕМБРА 1942-XX

Фиреров Главни стан јавља:

На фронту код Терка скршиле су њемачке трупе више непријатељских утврбених положаја. Код Стаљинграда су јуршиле трупе, и поред обрњеног непријатељског отпора, напредовале још даље према једној периферијској зони, те су освајали многобројне утврбене положаје пролеу у јужни сектор града. Обдијени су напади које је непријатељ извео на северу града у сврху савињања притиска. Моћне ваздухопловне снаге помогле су војску у борбама на такмака гдје је битна највише бјесила. Сем тога су дану и ноћу бомбардовале град изазвати велике пожаре. У ржевској зони извршио је непријатељ поново нападе на разне њемачке положаје. Сви напади обдијени су у жестоком борбама уз велике губитке на противничкој страни. На волховском фронту извео је један њемачки јуршић одред акције у којима су скршена и уништена многобројна непријатељска утврђења. Уништен је такође и један совјетски батаљон. Јужно од Ладоског Језера и од Неве сломијени су непријатељски напади под ватром њемачке одбране. У овим акцијама разорено је 11 совјетских борних кола и 8 барки.

Као што је јављено у ванредном билтену, потопиће су њемачке подморнице на ријеци Сај Лореноу у јуршић јанковске области у Атлантику у великој бројности од 121.500 тона. Торпедовани је још један други брод. Сада је у Атлантику у теку нова битка широких размјера која се води против једног непријатељског конвоја.

Велико интересовање Сједињених Држава за Индију

Једно званично саопштење објављено у Вашингтону јавља да је Рувелт примио закључни извјештај Северно-америчке техничке комисије која је посетијела Индију ради испитивања индустријских могућности земље. Тај извјештај се бави питањем железнице, пута, лука и постројења у Индији и наводи ране предлоге за развој могућности. Тако су Северноамерички потврдили своје хегемонијске аспирације уперене према Индији, коју Енглеан све теже могу контролисати. С тиме у вези има значаја једна вијест што је стигла из Лондона. Лорд Траболди дожи да Енглеска мора ставити свој понос на страну и позвати Рувелта да одигра улогу арбитра у индијској кризи. Ради се о новом признању енглеске немоћи у питању како политичког тако и моралног решавања индијског питања.

Енглеан стрепе за судбину Стаљинграда

Енглеска штампа признаје да је ситуација у Стаљинграду постала за Русе очајна и да они немају наглда да илаза. Становништво је направило до града једну јединствену тврђаву против њемачких трупа, па је свхатљиво страховање совјетских управљачких кругова за судбину града. Тајм тврди да ће Њемци освојеном града заглоподарити над цијелим дољиним током Волге, а осим тога ће англоамерички положај бити погоршан, будући да им Совјети више неће моћи да помажу.

Ирска не попушта

У Белфасту дошло је до тешких инцидената. У једној од главних градских артерија одиграла се мада битка. Полицијски агенти који су покушали да продру у једну кућу дочекали су пушчаном паљбом. Агенти су пробијли капију и упали у кућу, гдје су ухватили двије особе и запалилиле 6 револвера. Доцније је сопственик највеће католичке болнице у сјеверној Ирској ухватиен од стране полиције. У предграђима Даблина убијен је један ирски полицијски подофицир. Сматра се да је он прео као жртва своје патриотијума.

Бугарска уређује своје привредне односе

Закључио је бугарско румунски трговачки уговор који одређује за 1942 годину повећање трговачке равнјене између двију земаља. Ускоро ће у Софији, у оквиру стварне европске сарадње, бити поведени привредни преговори између Њемачке, Финске и Швајцарске.

Египатски националисти оштро критикују Нахас-пашу

У Каиру све се више јука опозиција против Нахас-паше у самом кријату вафдистичке партије. Виши египатски министар финансија јутужио је министар претседника тврдише да је он закључио уговор са енглеским владом басилом води поробљавача Египта од стране Енглеза. Нахас-паша је покушао да побјеги оптузбама, али његове изјаве су изазвале велико негодовање у групи незаинтерисних вафдиста. Покрет против египатског министар претседника шири се све више, будући да га оптузбују за то што је пристао и повлађивао британском кријату египатског уговора, при чему је највише напада омладина.

Аргентина енергично тражи неутралност

Шеф аргентинског националистичког покрета одржао је у Мендози један важни говор у којему је истакло да би ратоборна политика означавала потчињеније и сервитутиност, док политика неутралности коју води Аргентина претставља свијест земље и одбрану своје суверености. Зарабенош је додела земљу до несхатљивих иргетских циљева аспура. Хиљаде Аргентинаца дочекали би да им се оचेви баче у концентрационе логоре. Огромне масе свијета биле би неученом лудошћу и бескрајном неправедношћу претворене у безугарне жртве. Прослављајући рад италијанских емиграната, изјавио је шеф аргентинског националистичког покрета да је Аргентина захвалујући италијанском раду могла да постане свјетском житницом. Италијани су порезали своје није на не-обријеним начелу са нашим универзитетима и академским и уметничким високим школама. Тај говор је одушевљено поварајући од стране већине слушајала, који су остварали на величанственом збору у Мендози.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— Аргентински министар иностраних зана и вазведи шпански амбасадор потписао је трговачки уговор којим се жели постепено повећање развјене између тих земаља.

— У следилој јесећој години примаће се бити изворно обилаба, биде заповест 300.000 јаванских жена.

— Два њемачка чиновника једне бразилске фабрике у Сан Паулу, ухватиени су оптузбуа због саботаже, сјемста су страљавани.

— Приком друге скупштине која се одржала у Хангијугу претставништво 39 европских градова одорила су декларацију у којој се сви европски градови обавезују на сарабју ради изграђивања општег благостања у Источној Азији.

— Њемачка комисија образована са зајетком да поведе анкету о зјеријствима и броју болничких починах над њемачким званцијеницима и цивилним становништвом у Криму довршила је свој рад у Савијероу. Сакупљеним материјалима биће у своје вријеме објављени.

— Њемачки издаци износили су Сједињеним Државама 13.200.000 долара, којима још није до сада није износили у Сједињеној Америци.

— Једно шпанско изасланиство крећуће у Београд да учествује на конгресу европског омладине.

— У Хангијугу је основано њемачко-румунско друштво, чије је покриво претседништво примјо шеф индијских националиста Бозо Друштво намерава да развие културне везе између двију земаља.

— Бугарски Краљ Борис је примио и да држао у дуготом састанку са министром јаванског министра Магјистратија, који му је претставио новог италијанског поворајког аташеа.

Штампарија „Оба“ — Цетиње